



ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΩΡΑΙΤΙΔΗΣ

[Εἰς τὴν φιλολογίαν μας ὁ κ. Μωραιτίδης εἶνε τὸ ταῖρι τοῦ κ. Παπαδιαμάντη. Κατάγονται καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὴν Σκιάθον, ὀνομάζονται Ἄλεξανδροι, εἶνε ἐρασιτέχνηαι ... ἱεροψάλται, καὶ γράφουν ἔξοχα σκιαθικὰ διηγήματα. Ἡ μόνη ἴσως διαφορὰ εἶνε, ὅτι ὁ μὲν Μωραιτίδης εἶνε καὶ καθηγητὴς, ὁ δὲ Παπαδιαμάντης ἀποζῆ ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς φιλολογικῆς του ἐργασίας. Ἐπὶ πολὺν χρόνον, οἱ δύο διηγηματογράφοι ἐθεωροῦντο συνδεδεμένοι ἀναποσπάρτως, ὡς εἶδος Σιαμαίων ἢ μᾶλλον Σκιαθαίων ἀδελφῶν, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐνθυμηθῆ κανεὶς τὸν ἓνα χωρὶς ἀναφέρῃ καὶ τὸν ἄλλον.

Καὶ ὅμως αἱ ὁμοιότητες εἶνε μόνον φαινομενικαί. Μεταξὺ τῶν δύο διηγηματογράφων ἡ διαφορὰ κατὰ βάθος εἶνε τόσον μεγάλη, ὅσον καὶ ἂν ὁ ἓνας μόνον ὀνομάζετο Ἄλέξανδρος ὁ δὲ ἄλλος Διογένης. Τὸ ὅτι εἶνε καὶ οἱ δύο ἔξοχοι, αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε. Ὑπάρχουν τόσων εἰδῶν ἐξοχότητες! Τὴν βαθύτητα τοῦ αἰσθήματος, τὴν μελαγχολικὴν καὶ χριστιανικὴν διάθεσιν, τὴν εἰρωνειάν, τὴν μέχρι τῶν μυχιαιτάτων ἀνατομίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ὅποῖα παρατηροῦμεν εἰς τὰ διηγήματα τοῦ Παπαδιαμάντη, δὲν θὰ τὰ εὕρωμεν τόσον πολὺ εἰς τὰ διηγήματα τοῦ Μωραιτίδη. Εἰς αὐτὰ ὅμως θὰ εὕρωμεν θαυμασίαν περιτέχνησιν, ἀκρί-

θειαν παρατηρήσεως, ὕψος πλέον συνεσφιγμένον, μεγαλητέραν τρυφερότητα, περισσοτέραν κομψότητα καὶ χάριν. Ὅσον καὶ ἂν εἶνε αὐτοτελεῖς καὶ οἱ δύο, εἰμποροῦμεν ὁμῶς νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ἕνας συμπληρῶνει τὸν ἄλλον.

Ὁ κ. Μωραϊτίδης εἶνε ἀκόμη καὶ δραματικὸς συγγραφεὺς. Τὸ δράμα του «Πόλεως Ἀλωσις», τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἀναλύσεως μόνον καὶ ἀποσπάσματα γνωρίζομεν, θεωρεῖται ὡς ἓν ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ δυνατώτερα τῆς ἐθνικῆς μας φιλολογίας. Καὶ εἶνε κρῖμα ὅτι δὲν ἐδημοσιεύθη οὔτε αὐτό, οὔτε τὰ πολυπληθῆ καὶ θαυμάσια διηγήματα τοῦ Μωραϊτίδου, κατεσπαρμένα ἀκόμη εἰς ἐφημερίδας, περιοδικὰ καὶ Ἡμερολόγια.

Καὶ ἓν τελευταῖον χαρακτηριστικόν, κοινὸν καὶ τοῦτο μὲ τὸν Παπαδιαμάντην: Ὅπως ὁ συνάδελφος του, καὶ ὁ Μωραϊτίδης δὲν ἐφωτογραφήθη ποτέ. Πουθενά ἕως τώρα δὲν ἐδημοσιεύθη ἡ εἰκὼν του, ἢ δὲ δημοσιεύσεις τῆς ὑπὸ τοῦ Ἡμερολογίου μας πρώτου, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς κατόρθωμα].

ΓΚΙΟΥΛ ΤΖΑΜΙ

ΠΑΡΑ τὴν Ἀγιά-καπουσοῦ, ἐνδεκάτην πύλην ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου, ὁ περιηγούμενος τὴν καλδερμιωμένην καὶ πληκτικὴν συνοικίαν τοῦ Τζιβαλίου, μετ' εὐαρεσκείας καὶ τινος ἀνακουφίσεως ἐπαναπαύει τὸ βλέμμα του ἐπὶ ὠραίου βυζαντινοῦ ναοῦ, ὅστις, τεφρόχρους καὶ καπνισμένος, φέρει ἐπὶ τῶν χαριτωμένων γραμμῶν του τῆσι δουλείας τὸ στυγερὸν πένθος, προσκυνήσας καὶ αὐτὸς τὸν Κατακτητὴν, ὅπερ διαλαλεῖ ἄκοιμπος καὶ οὐχὶ τόσον ὑψηλὸς μιναρὲς, ἐπικτισθεῖς ἐπάνω εἰς τὸ εὐγραμμὸν κτίριόν του, ὡς τι ἄχθος ἀφόρητον καὶ σφοαγίς τῆς δουλείας.

Ὁχροπράσινος τοῦρκος, μὲ ὠχροπράσινον πρόσωπον καὶ ὠχροπράσινα καθάδια, μὲ ἡμικλείστους τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἡμίτυφος, καὶ μὲ κλειστὸν τὸ στόμα ὡς νὰ ἔπιεν ἀφιόνι, ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς ζώνης του τῆς παρδαλῆς βαρεῖαν κλεῖδα, ἀνοίγει τὴν θαυμασίαν τοῦ ναοῦ πύλην, λαξευτὴν καὶ τορνευτὴν ἐκ ρόμβων καὶ ποικίλων τετραγωνιδίων συγκεκροτημένην, πολυδαίδαλον καὶ πάντεχνον — πλὴν, φεῦ! μαυρισμένην, ὡς πενηθοροῦσαν, ἀπὸ τὴν πρὸ αἰώνων συμβᾶσαν πυρκαϊάν, ἣτις κατέφαγε τότε ὅλην τὴν πέριξ συνοικίαν.

— Δὲν ἦσουν τυχερός! Ὀλίγα πράγματα θὰ μάθωμεν ἀπὸ αὐτόν!